

FORHANDLINGER

SØMILITÆRE SAMFUND.

34te Hefte.

Horten.

J. Steenbergs Bogtrykkeri.

1872.

Onsdag den 7de Februar afholdtes 45de Møde i det Sømilitere Samfund. 16 Medlemmer vare tilstede.

Da Formanden var fraværende som Medlem af Stortinget, fungerede Viceformanden Kaptl. Koren i hans Sted.

Som i det udsendte Cirkulære anmeldt, foreviste og forklarede Kapt. H. Müller for de Tilstedeværende de for vor Marine reglementerede Colombske og v. Otterske Natsignal-Apparater.

Til Behandling forelaa fremdeles det af Løitn. Wisbech opsatte Diskussions-Emne, der havde været behandlet i de tre sidste Møder.

Viceformanden indledede Diskussionen med at meddele, at et Referat af Forhandlingerne i de 3 sidste Møder var, overensstemmende med Kapt. Johansens i sidste Møde fremsatte Forslag, bleven trykt og omsendt til de hersteds værende Medlemmer, tilligemed nogle yderligere skriftlige Bemærkninger af Formanden Komd. Rosenqvist, hvilke denne ønskede skulde ledsage Referatet, da han selv ved sin Afreise fra Stedet var forhindret fra at være tilstede i Mødet iaften.

Han opfordrede de Tilstedeværende til at yttre sig om, hvorvidt Referatet i den nu foreliggende Form burde omsendes ogsaa til de udenbys Medlemmer, eller om det yderligere burde søges revideret, samt til forøvrigt at fremkomme med, hvad de i Anledning af det foreliggende Diskussions-Emne maatte have at yttre. For sit eget Vedkommende maatte han, forsaavidt Referatet udgik i dets nuværende Form, gjøre den Bemærkning, at han i Referatet af Diskussionerne i det Møde, hvor Sagen først behandlede, ikke gjenfandt Yttringer, som han havde søgt at imødegaa; og da han efter Sekretærens Anmodning selv havde givet et Referat af, hvad han dengang havde sagt, uden Paavirkning af andet end Erindringen

fra Mødet støttet til nogle under selve Diskussionen af Sekretæren nedskrevne Notater, saa kunde dette Referat ikke passe sammen med den Form, hvori andre Taleres Ytringer nu forelaa.

Løitn. Falsen*): Naar Kommandør Rosenqvist i sine sidste Bemærkninger anførte, at det tidligere ikke saa stærkt betonedes som senere gennem Referaterne, at Utilfredsheden med den fra formaende Mænd fremkomne Yttring ikke saa meget skrev sig fra, at man betegnede Marinen som et Hjelpevaaben som fra, at man specielt betegnede den som et Hjelpevaaben for Armeen, saa maatte han for sit Vedkommende anse dette for en Misforstaaelse; thi hvad der diskuteredes om, var netop det Berettigede eller ikke Berettigede i at kalde Marinen et Hjelpevaaben for Armeen.

Paa den anden Side var derimod Benævnelsen Hjelpevaaben for Armeen aldeles udeladt i Referaterne af Kommandørens Foredrag og ombyttet med „et Hjelpevaaben i Forsvaret“ eller „Nationens Hjelpevaaben“ og endelig anførtes der, at Kommandør Rosenqvist troede man blot „har nævnt Armeen istedetfor Vaabnene i deres Helhed — samtlige Forsvarsmidler — fordi det ofte falder lettere til Betegnelse af, hvad der menes, at nævne den væsentlige Del af det Hele.“ Herved bortfaldt vistnok den væsentligste Grund til Strid om det foreliggende Diskussionsemue, men det samlede Referat af Diskussionerne fik et noget uheldigt Udseende.

Taleren maatte forresten betvivle, at denne Fortolkning af Ytringen var den rette, idet han ikke fandt den tilstrækkelig begrundet, hverken i Kommandør Rosenqvist Foredrag i tidligere Møder eller i, hvad der senest anførtes i de specielt til Taleren rettede Bemærkninger, forudsat, at der i Ytringen skulde være det allermindste Spor af Betydning. Naar der saaledes anførtes, „at hvorsomhelst Krigen maatte blive ført, saa Arme og Marine hjælpes ad under Landets Forsvar“, saa forekom dette Taleren at være saa indlysende, at det maatte falde Enhver ind, uden at det specielt nævntes, men han kunde ikke heri se nogen Grund

til mere at kalde Marinen for Armeens Hjelpevaaben end til det Omvendte at kalde Armeen for Marinens Hjelpevaaben. Naar der videre anførtes som Begrundelse for den nu fremkomne Fortolkning af Betydningen af „et Hjelpevaaben for Armeen“, at „den principale Stilling kan Marinen ikke indtage — det indrømmes — en sideordnet, jævngod Stilling til Armeen heller ikke; thi en saadan er kun tilstede, naar man kan virke i Forsvaret med samme Styrke, altsaa indtager Marinen i ethvert Fald en underordnet Stilling“, da troede han ikke, at en saadan Betragtning af Styrkeforholdene var den raadende her i Landet allermindst hos de Mænd, fra hvem den Udtalelse, at Marinen var et Hjelpevaaben for Armeen, var fremkommet. Man kunde blot se hen til, med hvilken Iver der stadig pukkedes paa Norges Ligeberettigelse og Jævnghed med Sverige, uagtet Forskjellen i Styrke og unionelle Byrder hos disse to Lande var endnu større end Forskjellen mellem Styrken hos Arme og Marine i vort Land, angivet ved Forholdet mellem begges Budgetter. — Det forekom derfor Taleren, at man netop med lidt god Villie — dersom man ikke skulde anse Ytringen som aldeles betydningsløs — ikke kunde gaa med paa Kommandør Rosenqvists Fortolkning. Meget nærmere forekom det Taleren at ligge at antage Benævnelsen Hjelpevaaben for Armeen brugt som en Betegnelse for en paatakt særegen, ikke nærmere omtalt Organisation af Marinen — en Anskuelse, som allerede var fremkommet i forrige Møde i en ikke refereret Yttring af en anden Taler.

Han kunde nemlig ikke erkjende, at der var en saa fin Distinktion mellem „et Hjelpevaaben“ og „et Hjelpevaaben for Armeen“, tværtimod forekom det ham, at der var en temmelig væsentlig Forskel mellem disse to Benævnelser. Han havde tidligere nævnt, at han gjerne kunde være med paa at kalde Marinen „et Hjelpevaaben i Forsvaret“, men naar den benævntes „et Hjelpevaaben for Armeen“, troede han, de Fleste vilde komme til en Anskuelse af dette Udtryk Betydning omtrent som den, hvortil han var kommet. Saa meget lettere var han bleven ledet til denne Antagelse som man i vort Broderland Sverige omtrent paa samme Tid som Udtalelsen først fremkom arbejdede hen til en

*) Har selv givet Referat af sine Udtalelser.

senere udført Dannelse af et saadant Hjelpevaaben for Armeen, Skjærgaardsartilleriet, hvis Materiel skulde bestaa af flydende Lavetter, og hvis Personal skulde uddannes paa en egen Maade som en Mellemling mellem Søfolk og Artillerister, og hvis hele Virksomhed væsentligst var beregnet paa taktisk Samvirken med Armeen. Da der hos os med de Marinen yderst sparsomt tildelte Bevilgninger vel ikke kunde være Tale om samtidig at udvikle en søgaaende Flaade saaledes som i Sverige, vilde det da være ganske naturligt at henlægge dette nye Vaaben som et Specialvaaben under Armeen, og dermed var da Marinen Existence som saadan forbi. Taleren havde som sagt troet, at noget saadant var Mening, da han ellers ikke kunde forstaa den gjentagne og stærke Betydning af, at Marinen var et „Hjelpevaaben for Armeen“. Bevilgningernes Størrelse vise jo alligevel, at Marinen ikke betragtes som Hovedvaabenet.

Hvorfor havde man nu saa meget mod denne efter Kommandør Rosenqvists Mening rigtige Benævnelse? Taleren troede ikke, at det var, fordi man fandt, at den geraadede Marinen til Forkleinselse, men fordi man, som der allerede flere Gange var bemærket, var bange for, at den bevilgende Myndighed, hos hvem man ikke i dette Tilfælde kunde forudsætte nogen speciel Sagkyndighed, naar det atter og atter, i Tide og Uide gjentoges af dem, som skulde skjønne Tingene, at de Tider ere forbi, da Marinen kunde udrette Noget, at den nu kun var et Hjelpevaaben for Armeen etc., da let kunde ledes til at vise større Sparsomhed, ikke end Marinen kunde være tjent med, men end Landets Forsvar i det Hele taget kunde være tjent med. Det var derfor, man forsøgte at fremstille Marinen og dens Opgave, ikke som noget absolut Stort og Vigtigt, men dog som noget større og vigtigere end det, der kunde rummes i Benævnelsen „et Hjelpevaaben for Armeen“ i den Betydning af dette Udtryk, hvori Taleren efter almindelig Sprogbrug og i Overensstemmelse med Flerheden af dem, der i denne Sag havde yttrt sig, troede at maatte tage det. Dersom ikke Søofficererne skulde have Blikket abent for Marinen Betydning og efter Evne søge at fremholde denne, da vidste han ikke, hvem dette nærmest antoges at paahvile. Hvis det under en kommende Kamp for

Selvstændigheden skulde vise sig, at det gik uheldigt for os af den Grund, at Marinen ikke var bleven udviklet i den Grad, som dens Betydning i Landsforsvaret krævede, troede Taleren, at baade den bevilgende Myndighed og hele Nationen vilde skyde Ansvar et herfor fra sig over paa Marinen selv, dersom denne ved at tie eller endog bidrage til Søforsvarets Tilsidesættelse havde givet et saadant velkomment Paaskud. Det kunde vel være muligt, at man under sine Bestræbelser for at hævde Marinen Betydning undertiden kunde synes hildet i de Stands- og Fagmands-Fordomme, som Nutiden syntes at frygte saameget, og som det vel kun var givet Enkelte ganske at kunne hæve sig over, men Taleren troede ikke, at man, saaledes som Forholdene gestaltede sig hos os, behøvede at være bange for, at Marinen herved gjenem for store Bevilgninger skulde komme til en større Udvikling end den, der svarede til dens Betydning i Landets Forsvar. Han troede ikke, at Nogen i Marinen nærrede eller udtalte Illusioner med Hensyn til, hvad der med de nuværende Bevilgninger og med Marinen i dens nuværende Stand skulde kunne udrettes, og altsaa heller ikke, at Ildprøven i saa Henseende skulde have Noget at omstyrte. Saavidt Taleren havde forstaaet var det netop Følelsen af Marinen Svaghed og Uformuenhed til endog blot tilnærmelsesvis at løse de Opgaver, der ogsaa efter Kommandør Rosenqvists Mening vilde paahvile den under en Krig, som havde vakt Frygt for, at Udtalelser af Mænd, der stode eller havde staaet Marinen nær, skulde kunne bidrage til end yderligere at vanskeliggjøre Løsningen af disse Opgaver.

Naar man endelig holdt paa, at Marinen maatte have sin egen Organisation, saa var det ikke, fordi man vilde, at Marinen i sin Udvikling skulde gaa sin egen Vej uden at bekymre sig om, hvorvidt Forsvarets almindelige Krav til den derved fyldestgjøre, men netop fordi man fandt, at disse Krav bedst vilde fyldestgjøre, naar Marinen, hvis Virkefelt Beskaffenhed stiller specielle Fordringer baade til Materiel og til Personal, fik Lov til at udvikle sig i Overensstemmelse hermed uden at paavirkes af fremmede Indflydelser, der under en Sammensmelning med Armeen let kunde tænkes at gjøre sig gjældende paa Felten, hvor en tilsyneladende Overensstemmelse viste sig.

Taleren kunde ikke forstaa, at dette skulde være til Hinder for en fælles Plan og fælles Overledelse i Krigstid. Bedre og mere gavnligt tor Forsvaret i det Hele taget vilde det vistnok være, om man arbejdede hen til senere Samvirken og nærmere Forbindelse mellem den svenske og den norske Armee og mellem den svenske og den norske Marine. Man vilde ved en saadan Tilnærmelse — jo senere des bedre — mellem de ensartede Elementer i de forenede Rigers Forsvarsvæsen virke mere i Retning mod at skabe et kraftigt Værn og Eenhed i Forsvarets Planlægelse og Ledelse end om man søgte en kunstig Forbindelse mellem Armee og Marine.

Naar Taleren i sit første Indlæg havde nævnt, at man kun da var berettiget til at kalde Marinen „et Hjelpevaaben for Armeen“, „naar Materiel og Personnel organiseredes for taktisk Samvirken med de øvrige Vaabenarter“, vilde det sees af den Forbindelse, hvori denne Sætning stod, og af hvad der til nærmere Forklaring var anført, at han dermed kun havde villet fremholde det efter hans Mening Skadelige i for os at holde os til en Organisation beregnet udelukkende paa saadan taktisk Samvirken med Armeen eller fælles Optræden paa Kampladsen, da der i saa Fald ikke behøvedes hverken Materiel eller Personnel af den Beskaffenhed, som udfordredes til en mere selvstændig Optræden. Han havde derimod aldrig betvivlet, at ogsaa en Marine udviklet for en saadan selvstændig Optræden kunde komme til at optræde taktisk samvirkende med Armeen. Krigshistorien baade i ældre og nyere Tider afgav nok af Exempler herpaa. Kun vilde han fremdeles fastholde sin Paastand, mod hvilken intet Bevis var fremkommet, at saadan taktisk Samvirken for vort Lands Vedkommende sandsynligvis ikke vilde forekomme hyppigt, og at det ialfald vilde afhænge af Omstændighederne, hvorvidt Armee eller Marine da kunde kaldes et Hjelpevaaben for den anden. Ved de Danmarks Forsvar af Dybbølstillingen og Als, for at nævne et Exempel, optraadte saaledes en Afdeling af Flaaden som Hjelpevaaben for Hæren, men ved Bomarsunds Indtagelse af de allierede Engelskmænd og Franskmand i 1855 maatte man vel nærmest kalde den der anvendte Troppestykke et Hjelpekorps for Flaaden. Taleren troede ikke, at den som

en vigtig Opgave for Marinen nævnte Operation at bringe Tropper til Angrebspunkterne og sikre disse Tilførselsveje vilde forefalde under en Krig, hvor Fienden var Herre paa Søen. Han kunde heller ikke se, at Marinestyrelsen belavede sig paa noget saadant. Hverken Monitorerne eller de paaantagne Kanonbaade være skikkede til Troppetransporter og egentlige Transportskibe manglede vi aldeles.

Naar det endvidere regnedes til taktisk Samvirken „Om Fiendens Forsyningssteder borttages, om Tilførselsveiene forurorges eller naar tiltænkte Forsyninger bortsnappes“, saa kunde Taleren efter Kommandør Rosenqvists egen Definition paa taktisk Samvirken ikke være enig i at regne disse Foretagender dertil. Han skulde alligevel være villig til at indrømme Rigtigheden af at kalde Marinen et Hjelpevaaben for Armeen, dersom det forholdt sig saa, at Marineens Operationer ifølge den for Krigens Førelse lagte Plan eller paa Grund af Begivenhedernes Medfør vare saa afhængige af Armeens, at et Foretagende af denne nødvendigt maatte have en tilsvarende Bevægelse af Marinen til Følge, at Svir eller Nederlag for det ene Vaaben maatte have tilsvarende Følger for det andet. Men saa var efter hans Anskuelse ikke Tilfældet. Tværtimod forekom det ham, at de skadelige Følger af et Nederlag for Armeens Vedkommende maatte i væsentlig Grad kunne neutraliseres, hvis Marinen i sine Operationer var heldig og omvendt, og at der derfor var en Mulighed for, at Marinen uagtet den ikke virker med samme Styrke i Forsvaret — Stryken maalt efter Bevilgningernes Størrelse —, dog kunde blive et Hovedvaaben, om den end paa samme Tid ydede Armeen en værdifuld Hjælp.

Taleren maatte endelig erklære sig uenig i, hvad Kommandør Rosenqvist havde anført om „Alabama“ og „Florida“. En af de Magter, der nævntes som mulige Fiender for os, Tydskland, havde naavidt ham bekendt en temmelig betydelig Søhandel. Naar der anførtes, at Gjæringer som dem, der udførtes at disse to Fartøier, ikke vilde blive taalte af andre Nationer, specielt ikke af England, da vilde han dertil bemærke, at Forholdet var et andet for disse Skibes Vedkommende, der tilhørte

en ikke anerkjendt Stat, og som vare udrustede i og løbne ud fra en neutral Havn midt under Krigen, end det vilde være for virkelige Orlogsmænd. Baae England og Amerika havde efter den amerikanske Borgkrig bygget mange Fartøier netop bestemte til saadan Tjeneste. Kul troede han ikke det vilde blive vanskeligere at erholde end det var for Sydstaternes Kapere, og hvad den Ting angik, at Opbrænden af fjendtlige Handelsskibe vilde blive betragtet som Søsvæveri, saa vilde han bemærke, at det ialfald under den sidste Krig mellem Frankrige og Tyskland blev praktiseret af den preussiske Korvet "Augusta", der udenfor Bordeaux opbrændte en fransk Prise. Gik man derimod med Vished ud fra, at man skulde blive den Tabende, burde man vistnok afholde sig fra paa denne Maade at "irritere" Fienden; thi man vilde da rimelgvis blive nødt til ved Krigens Slutning at erstatte baae denne og anden Skade, man var saa uheldig at tilføie Fienden, men da troede Taleren ogsaa, man burde forsøge paa om muligt at slippe med at betale en Sum Penge for at undgaa Krig. Forøvrigt havde han ikke tillagt denne Side af en Marines Virksomhed nogen særdeles Betydning for vort Lands Vedkommende, men han gik ud fra, at man alligevel i Fredstid maatte holde nogle søgaaende Skibe for Personellet's Uddannelse, og at man da indrettede disse Fartøier saaledes, at de i Krigstid kunde benyttes til den omhandlede Tjeneste.

Taleren vilde slutte sine Bemærkninger med den Udtalelse, at uagtet han troede, at Marines Traditioner have lært, at Marinen har en anden Opgave end den, der kan rummes i Benævnelsen Hjelpevaaben for Armeen, forstaaet saaledes som det efter almindelig Sprogbrug antagelig maa forstaaes, saa troede han dog ikke, at disse Traditioner havde fremkaldt saadanne Illusioner om Marines Betydning, at man skulde være nødt til aldeles at kaste Traditionerne overbord for at gjenfinde sig selv.

Løitn. Wisbech erklærede sig i det Væsentlige enig med den fungerende Formand, i hvad denne havde yttret om Afhættelsen af Referatet af Forhandlingerne i det før nævnte Møde; — men Sagen stillede sig dog for hans Vedkommende noget anderledes end for Kaptl. Koren, som i længere Tid havde været borteist, idet han, forinden

Referatet af hans Ytringer afgaves, havde havt Anledning til at se de øvrige Referater, og saaledes havde kunnet foretage enkelte Forandringer i sine Udtalelser, for at faa dem til at passe sammen med de andre.

Kapt. Johansen bemærkede, at han, da han fremsatte sit Forslag om foreløbig Trykning af Referaterne til Omdeling blandt de herboende Medlemmer, gik ud fra, at de Referater af det i Møderne Passerede, som tilsendtes Udenbysboende, burde indeholde ialfald i det Væsentlige, hvad der virkelig var sagt i Møderne, og ikke skriftlig Polemik mellem enkelte Medlemmer om Meninger og Paastaaede, der ikke vare fremsatte i Møderne.

Kapt. Müller kunde ingen Hindring se for Omsendelsen af, hvad der nu var trykt, naar det blev tilkjendegivet, at det Trykte, forsaavidt angik Diskussionerne i det Møde, hvori Emnet først behandlede, ikke ganske var at betragte som Referat, men hellere som skriftlige mere udarbejdede Indlæg i Sagen. Han antog, at de udenbys Medlemmer, som vidste at Diskussions-Emnet var fremsat, ogsaa maatte ønske at se, hvorledes det i Samfundet var behandlet, og hvilke Anskuelser der vare udtalte. Han vilde derfor foreslaa, at det Trykte omsendes i sin nu foreliggende Form.

Løitn. Christie fremsatte Forslag om, at det nu foreliggende Referat ikke skulde omsendes, men at man kun kortelig skulde omtale, at den omdiskuterede Sag havde været behandlet i Samfundet.

Ved Votering herover, og efterat det af den fungerende Formand var paavist, at Omsending efter Lovene maatte finde Sted, blev dette Forslag forkastet imod 1 Stemme.

Det vedtoges derpaa, at Referaterne af Forhandlingerne i de tre sidste Møder skulde omsendes tilhelligem Komd. Rosenqvists Bemærkninger og Referatet af Forhandlingerne i dette Møde, af hvilke det vilde fremgaa, hvilke Indvendinger, der vare blivne gjorte om Referaterne i deres foreliggende Form.

Da den sædvanlige Forhandlingstid nu var forløben, hævdedes Mødet.

J. KOREN.

G. Krogh.